

ПАВЛОВ И ШРАНЦ

1.

Павлов и Шранц седе за истим столом. Мирна извесност њихових живота опипљива је у млаком ваздуху канцеларије, засад као нити паучине, међутим, оно што је спречава да орожна, стекне кору и тврдоћу храста, па лагано, седимент, компресија у дубљим слојевима, оно што није дало да се деси какав тектонски маневар који на површину истисне тврду кристалну решетку угљеника, било је једно једино питање, готово се чуло као шапат пригушен повременом шкрипом левог крила ормарчета које се оглашавало само од себе, отварало се без ичије помоћи и проносило тај промукли тон, глас који се упитно пење кроз мук белих зидова и који би још неко време лебдео изнад неколико хрпица хартије, а умотано у пригушен јаук дрвета и гвожђа, тек начетог рђом, лешкарило је питање: *Ко ће њрви?* Истина Павлов има неколико година више, али то ништа не значи, какав несрећан случај и име Шранц може прво искрснути у читуљи. Без обзира што им нема још пола века, сасвим је сигурно да ће готово до краја живота наставити да долазе у ту исту канцеларију, то је ствар обичаја, традиције, утврђена ствар. Једном стечено радно место, дато на коришћење особи на неодређено време, треба и да остане истој на услузи све док траје то неодређено. За другачије време се и не зна, стоји да оно има неке особине, да се приказује, макар посредно; на предметима без изузетка оставља трагове зуба. У међувремену, то јест усред бурага неодређеног, ваља остати и опстати, те одолети, не подлећи искушењу, чак би најпожељније било да се сатре свака могућност појаве искушења у виду помисли на премештај, некакве боље понуде, одупрети се нагону ка било каквој радњи у сврху промене радног места, на пример усавшавање на личну иницијативу не долази у обзир. Одрећи се предлога који са стране каткад шушну, наводно да су другде бољи услови и томе слично, не веровати провокацијама, а када дође време и пензију ваља избежавати, уколико је могуће, до самртног хропца.

Све је како треба, дани пролазе, Павлов и Шранц без иједног инцидента обављају свој посао и ништа не може да пође наопако, и њихов сто је савршено раван, оловка се ту неће дрзнути да клизне, да се скотрља, лежи смирена једнакошћу тасова које држе Шранц и Павлов, у своје шестоугло постојање збила је медено одсуство речи, ћути у ћелији чији је попречни пресек једнак воштаној комори пчеле.

Можда и то питање о смрти, о одласку и нема основа, мисли Павлов, на крају крајева, већ се бар једном десило да је човек преварио смрт, да је победио, нужност ту просто не стоји. Није сасвим сигурно да тако суров исход наших складних живота следи, мисли Шранц, могуће је да конца нема, понекад ми се и чини да ми овде седимо и време не промиче, и врло је могуће да ће тако бити заувек.

2.

Павлов и Шранц седе за истим столом. У ствари деле један велики канцеларијски сто и раме уз раме раде на обимном *Лексикону Ђрагова*. Материјал је непредвидивом учесталашћу стизао из провинција сав унакажен непрекидним премештањима општина, селидбама месних заједница са свим мобилијаром и службеницима што су личним именима обележавали столице и ормариће из својих канцеларија да се не би нешто измешало, да се зна шта је чије те да се тако жигосано безбедно пренесе из мањих и већ рушевних зграда у пространије, свеже сазидане наменске објекте, па и обрнуто. Требало је све то узбрано папирно купусиште освежити, пошкропити најновијом врстом слова и прореда, направити уредну алеју докумената који сведоче и најситније догађаје што су имали да се одвију у неком од градова Републике, а у тим збивањима су махом већ одавно мртви учествовали. Задах смрти шириле су равномерно развучене корице регистратора, онако као мех хармонике, некад живу утробу, пулс и ток крви, месо јагњета одавно поједено заменио је устајали, херметично затворени ваздух из просторија по много чему налик и овој у којој се налазе, сто и откуцаји сата, извесно јесте да ће тако бити до самог њиховог краја, али ко ће се први згрчити, чије је *jus primae rigor*? Једина неизвесност која је клала грла заваљена у беле оковратнике, беле наслоњаче тврдо пресоване, тврдо кувана јаја у порцеланским посудницама, главе је њихове једино разбијало то питање: Ко ће први?

Није требало исувише времена да протекне (од оног које се чини суво, сушено, односно нимало течно, а ипак мерљиво ритмом поделе, година је једна дебела кобасица фино насецкана на елипсасти пладањ Земљине орбите, и поткрај сваког децембра на плех лупне нова, тек узрила у сушари на Сунчевом диму) да некоме прво сине да се у исходишту може активно учествовати, да је престанак ишчекивања нешто што се може произвести вештачки. Од голицавих мисли о тетанусу, зарађеном посредством зарђале рајснегле (прича о рђи као носиоцу заразе је само мит, обогаћује гвожђем жртву, свакако, али добра је као и било које друго зло) залутале у унутрашњи џеп сакоа, један скок дели сто и чивилук покрај врата, брзо се прешло на деловање.

Павлов има тактику, а и знатан таленат, да говором исцрпи човека, да му језиком ко баштенском лопатицом прекопава живце, па опет штос је у континуитету наношења повреда, иначе крварење не мора да буде добар знак за трајну штету, деси се угрушак те га ваља разбијати свакодневно, јер једино такво оштећење може да доведе до упута на психијатрију, а потом и до убрзаног краја, неретко под необјашњивим, или сумњивим околностима. Помаже и увећан унос соли, поморци никако слану воду, а слану кафу, као случајно? Павлов спрема кафу. Кратко је промишљање док се у џезви у десној руци не подигне врућа пена, а загладане у ватру очи губе фокус, те се исти смешта у центар лобање која лаком игром асоцијација производи наизглед наивну идеју да се оруђе мучилачко које ће Павлов потегнути прикрије у тобоже безазлено ћаскање о кухињском прибору, са џезве прича лако склизне до шерпи, јер Павлов кобајаги треба да набави нов комплет шерпи разних величина, оне које има већ су дотрајале и... ту смо.

Шта је важно код избора шерпе? Код избора шерпе је важно да сасвим одговара својој намени, радило се о шерпи дубокој, а узаној, згодној за којекакве супе, па и

крпе и разни веш, можда понекад и за јастоге или друго шта велико што се мора уцело кувати, или пак плитка и широка, то јест великог пречника, увек добра за дуго кување ајвара, пекмеза свакојаким уз стално мешање, дрвеном варјачом, наравно, дакле свака шерпа има својим обликом одређену намену те се могу прикупљати појединачно, куповином на комад, како за којом дође потреба, или их ваља узети у комплету разних величина и облика, а углавном комплет бива израђен од истог материјала, читав сет се слаже, како по квалитету тако и по боји, дезену, уколико се човек одлучи на какву штампану мустру која се понавља на површини трбуха посуде, цвеће, на пример, или ћилим-шара, или пак неку другу на око пријатну игру графичких елемената какве дозвољава једино емајлирано посуђе које има своје предности, као и мане, јер значајан је избор који се начини у погледу начина израде суда, не би свака шерпа била примењива на грејном телу које топоту индукује у површину суда, а одређене посуде су се показале изузетно лоше у употреби на отвореном пламену горионика гаса за домаћинство, наизглед добра шерпа може у таквом случају да испушта чудан мирис, на ивици смрада, данима би се питао одакле допире тај воњ, јер је некако необично притајен, пружа се у таласима, тихо, једва присутно, али свеједно неугодно, а тако шта се не би смело десити са шерпама од нерђајућег челика које имају посебно масивно дно које добро приања на било какву грејну површину, мада требало би да пречник шерпе сасвим одговара пречнику рингле, тако је искоришћење енергије утрошене на кување и пржење на високом нивоу, могло би се рећи на највишем, за дату шерпу, уз то да и шпорет буде добар, грејне површине сасвим равне, и добре су те челичне шерпе, мада понеко ко је нарочито осетљив не воли да их употребљава јер, каже, осећа метални укус у јелу, можда питање квалитета, шерпе наравно, не хране, али такво нешто се не дешава код емајлираних шерпи, лончића, џезви, а камоли код керамичких посуда за кување и печење, чије је коришћење сеже у дубоку историју човечанства и данас може деловати застарело, али такво посуђе, осавремењивањем начина израде као и модерним дизајном заузима ексклузивно место у свакој боље опремљеној кујни.

Павлов испрва уз помоћ литературе, каталога прикупљених по продавницама предмета за домаћинство, спроводи своју тортуру, једнаким темпом наставља и без нових штампаних материјала, средство се већ недељама показује као сасвим добро. Емајлиране или инокс? Ове су добре, међутим да ли иду и на индукциону ринглу, не да ја такву имам, али можда ћу једном имати? Јуче су биле на снижењу, ту у комшилуку, али боја ми се није допала... Како се кува на пари? Павлов поставља питање. На пари се кува тако што... Павлов одговара на питање.

Шранц немирно дише, хартија испод длана упија зној и на том се месту извитопери, прати меандрирање мождане активности унутар главе која, и сама налик на шерпу махнито покушава да саму себе отвори, да одигне поклопац скалпа и своју мисао спусти на нешто, било шта што није шерпа, да истргне своје уши, наравно сасвим налик на дршке какве шерпуље, које у сигурним шакама држи Павлов. Ни сна Шранц нема, јер чим заспи одмах се буди у зноју, а шта то Шранц сања? Шранц сања шерпе.

3.

Павлов и Шранц седе за истим столом. Није то као у школској клупи, онако сасвим близу, њихов сто је повелики, димензијама близак столу за стони тенис. Па и канцеларија има мирис који неодређено подсећа на мирис вежбаонице, сале за физичко, измешани су ту мирис гумопластике, дрвета, штављене коже са мирисом људи, уписан је у материјал многим додирима. Кретање тих естара, скатола, тиола и кадаверина кроз ваздух било је једино што се унутра дешавало, јер потреба за њиховом редакцијом одавно је ишчезла, а у огромној институцији чији је део била, у већ немерљивом пространству које запрема Архив који је због старости и исцрпљене меморије већ себе самог почео да заборавља, а некад је у питању само лоша циркулација, крвоток не успева да добаци до периферије, могле су да прођу и деценије пре него што би излишност једне од десетак хиљада радних јединица ико приметио. Редовно стижу плате, једнаки износи, тако беше замишљено, да особе додељене редакцији имају исто дужности, те да се и по заради равнају. Године иду и године оду, а ова заборављена ћелија Архива опстаје, живи, додуше пулса нема, или је он успорен на такав темпо да би требало да кроз њу прође више генерација особља да би се коме макар причинио трзај жиле куцавице, на пример у цеви радијатора. Топло је унутра, суво, пријатно, једино што ремети то стање хибернације, оно што прекида сан као пуцањ у даљини или шум стопа тик испред врата, на отирачу, те се тело прене испред ума који бунован разазна да је узнемирујуће заправо то да не стоје једнако два службеника Архива, на први поглед да, пара вреде исто, али неко ће пре или касније заборавити да се пробуди, те тако остати ван могућности да прими следовања за оне месеце проведене у гробу. Можда се још и поткраде грешка Архиву те он настави да дотура два коверта са новцима, као и до тад, а да никога и не пошаље у замену на место умрлог.

Као и до тад једнако у свему, Павлов и Шранц осећају уједначену мотивацију да предузму нешто по питању разрешења проблема смрти, слутња сврби, мрвице ишчекивања су се завукле у рукаве, жуљају скривену голотињу, кожу осетљиву на грубости, те се службеници врпоље у фотељама. Прво делује Шранц. Применити слутњу саму прва је идеја, те и довољно добра, нема се времена за губљење. Шранц у по гласа, поверљиво говори да само Павлов чује, нико не сме да зна, али сви већ знају, говорка се ту по одређеним круговима, на поузданим изворима, неодређеног, али провереног садржаја непоузданог карактера, да ће се ствари променити, да ми ту ништа не можемо, дошла је нова власт и сад ће, још који дан им треба да стекну увид у ствари, шта се то овде код нас ради, помињу и отказе, неки дан су добри момци што нису били за стално, радили су већ месецима *ушовар/исшовар* што се каже у жаргону, ма оно, да се аналогно пребацује у дигитално, као и обрнуто, е све су њих пустили, и још једну девојку приде. Павлов шири очи, отвара уста, онако узбуђено, задише се, не може да верује, лице побелело, па узима мало шећера и воде, што Шранц срдечно дотура, реакција је задовољавајућа, јер стрес сасвим сигурно скраћује живот, а Павлов делује прилично потресено. Зна Шранц да је њихова редакција сасвим испод радара, можда се такве ствари негде у близини Централне заиста и дешавају, али свака се власт прекратко задржи да би стигла да напипа забачен и обамро уд Архива.

Сутрадан Павлов пристиже до канцеларије и пред вратима устукне, није што је унутра већ неко, Шранц је то вероватно, већ звуци који кроз матирано стакло допиру нису припадали ту, стране су појаве, ти шумови, тастатура клопара, застарели штампач стење, шуми хартија. Павлов опрезно одшкрине врата, зауставивши кружни покрет на оном познатом месту где шарке почињу да шкрипе, и не дозвољавајући тако да се примети да икога на вратима има, гвирне унутра. Шранц ради. Премешта регистраторе из ормарића на сто и назад, прекуцава текст чкиљећи у искрзану страницу, потом откуцано штампа, па чита оно што је штампач кркљајући израдио, као и увек уз малу помоћ руке на самом финишу (када страница готово сасвим изађе треба је још мало повући да би ваљци попустили). Изненађујуће је то, и врло чудно, али Павлов свом снагом што је има у гуши прогута узнемиреност коју ова сцена изазива и улази у канцеларију кашљуцајући два-три пута себи у раме. Шранц не примећује да је неко ушао, већ посвећено и унеколико расејано наставља своје делатности. Тек кад Павлов спусти торбу на сто Шранц промрмља нешто што личи на поздрав не подижући поглед са штампаних страница. Павлов полако седа и тад примети да осећа у својој левој руци трнце како се од прстију пењу навише.

4.

Павлов и Шранц седе за истим столом. То је тако већ више деценија. Одавно су премашили све оне границе што у законима постоје, оне клаузуле које кажу да се у једној канцеларији може боравити толико и толико година радног стажа, или до толико и толико година старости је дозвољено бити у радном односу, па шта прво дође, а њима је, ето, дошло и прошло и једно и друго. Наравно, када толико времена прође сама реч „сто“ у реченици „Павлов и Шранц седе за истим столом“ није означитељ једног одређеног предмета који наречене особе међусобно деле, то је сам појам стола, његово објашњење, такав је предмет ослобођен идентитета, а то се десило врло постепено, столови су један за другим долазили и одлазили, а Шранц и Павлов остали, полагали руке на податну површину, обликовали њену личну малу историју, ожиљке и места углачана миловањем, а поред таквог широког педагошког искуства сваки следећи сто је све брже напредовао, достигао зрелост и врхунац који један употребни предмет може достићи и сасвим је могуће да се као предмет ослободио и сопствене предметности. Може се слободно закључити да ту никаквог стола и нема, али то не значи да Шранц и Павлов за истим не седе.

Пут који их је водио до система одрживости, до стања савршеног мировања из ког не би могао да их изведе ниједан пишљиви акт, запис човека да нешто мора бити, водио је често непредвидљивим правцима. На пример, било је испрва потребно да се коначно и неопозиво утврди да никаквог пута НЕМА, да је пут измишљотина, не постоји. *Луџ* је назадна идеја, не помаже никако врхунској култивацији живота ком су стремили Шранц и Павлов, били су мишљења да је примитивно опонашати природу и умовати о нечему што подсећа на реку, а ако би и узели узор по коме се може изнова уредити живот за потребе непомицљивости, онда то мора бити нешто масивно, тешко, и само по себи непомерљиво и непроменљиво. Хриди. Тврде стене. Оне

које су слажући честице у густе редове саздале своје телесине, заточивши материју у непробојну кору саме идеје о чврстоћи, о трајању. Требало је дакле одступити од правила којима подлежу сви смртни, они којима је дато да споро напредују развијајући се на нивоу врсте, поштујући понашање своје крви којој генетски запис, иза завесе скривен, мистериозан, па само зато и моћан, шапуће куда и како, не, требало је на том микроплану, у двојцу у ком су се нашли Павлов и Шранц раскинути са еволуцијом људства, да би се уздигли изнад ње, јер иако на нивоу хемијских једињења, примарни погон крви се умножава као ехо и преноси до свих делатности људи. Поступно, један по један, услове који обећавају еволуцију ликвидирати.

Статички развој захтева искључење **селективности**, не само на нивоу одабира у смислу преноса репродуктивног материјала, већ и доношења ма каквих одлука, избора. Све може. И ништа не може. Тако се пушта да све живо и неживо прође кроз усну дупљу заједничког организма Павлова и Шранца, њихове канцеларије. Следи убризгавање ензима, растакање материје, а често би било довољно оставити артефакт, или лично артефактора да сами од себе иструну. Молба и молилац. Тужба и тужилац. Писмо и писац. Живе речи лако постају мртва слова, само их не треба дирати, тек примити их по прописима, завести по правилима и заборавити по фиокама. А онда нови сто лаким касом утрчава на врата, пропиње се и грациозним гестовима празних фиока са леве стране указује на празнину фиока са десне, као и обрнуто.

Поништење **варијације** долази као тежи задатак, упорним ритмом пролазност штекће са зидног сата, непрекидни рафал што долазеће секунде шаље у вечност, а свака од њих како исплива на хладну површину садашњости нова је претња, могуће је да је из будућности прокријумчарила какву промену, нешто што ће непомићну раван стола за којим седе Шранц и Павлов узбуркати, таласи ће се подићи на полираној површи растфраја и утопиће их растопљени метал, непредвидиво је кретање течности, оно варира, кретање уопште, зато ваља добро увезати котве за поуздане стубове у времену, радно време, на пример, од тад до тад, да се не мења никад и ни у ком случају. Прекршај очекиваног, оног што се понављањем указује да следи, не сме да се догоди.

У превазилажењу преноса **наслеђа** заједнички гениј има прилику да засија. Будући да је наслеђе оно што код уписан у ћелију сугерише, а то је прикупљање материјала који је носач информације, записа, и његов пренос такорећи са колена на колена, било је лако препознати да то исто постоји оваплоћено у организму који заједно са столом чине Шранц и Павлов. Музеј је похрањивао складишта већ генерацијама уназад, све док и њих није власт произвела у чуваре духа народа. Пошто дух народа није ухватљив, на њима је било да документују његове манифестације, увежу у корице записе о појавама и најситнијег духа у народу, или народног духа, па и духовитог народа. Таква се радња врши већ стотинама година, од записа на буковој кори, па све до *офсеџ* штампе. Погледавши у бремените витрине под конач сложених, све у истим корицама, истог формата, стотине и стотине књига, осетивши какву тежину дух народа има, Шранц и Павлов настављају да зидају монументалну утврду наслеђа, али онако, као да им сва припада, као да тиме полажу право на снагу гравитације целокупне њене масе. Ако од масе зависи намереност тела да остане у стању равномерног кретања или у стању мировања, онда дух народа није имао намеру ни да мрдне, Павлов и Шранц такође.

Увеличавали су посвећено целулозни масив, тониран оловном бојом, растером сачињеним од слова, томове збијене у редове са утиснутим редним бројем који на хрбату засија својом предвидљивошћу, тачно за један већи од левог суседа, и за исто толико мањи од оног који му стоји са десне стране, кичма уз кичму. Ова грдосија значајности стајала је застрашујући нахерена над сваким ко би био довољно дрзак да у канцеларију уђе проблематизујући њено постојање, непроменљивост. Неко би дошао са идејама како би сви запослени заједничким трудом могли да дух народа макар мало приближе његовом телу, међутим брзо би одустајао застрашен предаторским сјајем очију Шранца и Павлова, кроз које је жегла усијана снага духа народа.

Несумњиво је да су Павлов и Шранц стекли изузетну моћ вишедеценијским боравком у једној од руководећих јединица које чине Централни музеј, ту су многе везе, познанства са сродним формацијама чиниле неку врсту мреже, организоване власти, којој сада већ сасвим припада име *Јеронимокраије*. Рад на изолацији екстракта духа народа је био дуг, пионери тог покрета су прилично остарели, али и даље живахни, оснажени сваком надолазећом годином, јер остајући на истом положају они растурују смрт, по старој пословици истог народа: *Бежи смрче на унуче* (што говори о расположењу појединих старих према сопственој смрти, а и према потомству), не презају ни од чега, настоје да по страни држе надолазеће генерације, њихова природна смена је заустављена, до сада само Шранц и Павлов сносе одговорност за изостављање из система на десетине људи којима би по праву припадало да раде баш ту, у Музеју, имају ухлебљење, куће се, а овако су изостали, принуђени на преквалификације, признајући пораз, свесни да неће никада радити оно за шта су учили, оно што воле, јер та су места унапред обезбеђена за децу оних који чине мрежу моћних, мрежу старца, а да ивер не отпада од кладе, заједно са њом трули. Слободни су неприлагођени и да иду што даље, или да остају радећи само за своје одржање, самостално до краја, без могућности да утичу на одабир материјала који чини дух народа. Све може. И ништа не може.

Са друге стране народ чува своје тело, храни га и купа, угађа му. Крпе и крзно. Ватра и секс. Телу пише песме. Народу и требају архаични чувари његовог духа који му припада, али нема нарочиту потребу да се са њим сусреће, тело само, и боље је да дух чине само проверене вредности, оно што деценијама кружи у разним поновљеним, допуњеним издањима, савремене речи делују опасно, ризично их је штампати. Тако и народ остаје увек онај *сћари, добри*. У обзир да уђу само дела Великих људи, иако постхумно нарасли дух појединих прети да прогута све остале. Тело народа храни чуваре свог духа, само да га држе по страни, да не смета чулним ужицима на које је народ свикао, које изнад свега воли.

Павлов и Шранц воле пролеће, воле ветар, воле када се кроз отворен прозор чује ведро звецкање сајли са барјака што стоје на главном улазу. Седе ту за истим оним столом, руку опружених, дланови на плочи. Посматрају своје руке, много су тога урадили, честитају прстима. Потом размењују један поглед пун разумевања, уз благи осмех што изражава задовољство, мирно и споро спуштају капке, да би их исто тако подигли, а већ следећи поглед је измењен, изобличен упитношћу, чкиљеће очи исијавају једно питање: *Ко ће њрви?*